07/03/2024

Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Κανάκης: Η ανατροφή των παιδιών

/ Γνώμες

Η ανατροφή των παιδιών

του αρχιμ. Ιακώβου Κανάκη

Η ανατροφή των παιδιών αποτελεί μια μεγάλη ευθύνη των γονέων. Πως θα πορευτεί στην ζωή του ένα παιδί αφορά σε μεγάλο βαθμό στο τί θα του διδάξουν οι γονείς, ποιες αρχές και αξίες θα του εμπνεύσουν. Είναι σημαντικό να δούμε πως γινόταν αυτό το έργο στην εποχή πριν την Σάρκωση του Χριστού και το πόσο αυτό μπορεί να συγκριθεί με το σήμερα.

Το παιδί αφού του έκαναν περιτομή, που ήταν ένα σημάδι, μια σφραγίδα του Θεού, μια αφιέρωση στον Θεό, λάμβανε την διαπαιδαγώγηση καταρχήν από την μητέρα του. Είναι γνωστό ότι οι Ιουδαίες μητέρες ήταν ιδιαιτέρως φιλόστοργες και προσεκτικές. Αυτές φρόντιζαν τα κορίτσια να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού, αλλά και επικουρικά να βοηθούν στα χωράφια ή στα ποίμνια των πατέρων τους. Τα αγόρια τα διαπαιδαγωγούσαν κυρίως οι άνδρες. Τα έπαιρναν μαζί τους

στις εργασίες τους, μάθαιναν τις εργασίες αυτές, όπως συνέβη και με τον Ιησού, δίπλα στον μαραγκό Ιωσήφ. Οι πατέρες διαπαιδαγωγούσαν τα αγόρια τους και στα θέματα της πίστης, της λατρείας και της ηθικής. Επειδή όμως ο ηθικός νόμος ήταν άρρηκτα και άμεσα συνδεδεμένος με τον θρησκευτικό νόμο, το βασικότερο που τους μάθαιναν ήταν οι Δέκα Εντολές. Επίσης, διηγούνταν στα παιδιά τους τα θαυμαστά γεγονότα που πέρασε ο λαός τους, οι πρόγονοί τους, αναφέρονταν τους τα έργα των μεγάλων Πατριαρχών Αβραάμ, Ισαάκ, Ιακώβ, αλλά και των υπολοίπων Δικαίων της Παλαιάς Διαθήκης.

Υπήρχαν θεσπισμένοι νόμοι, όπως για παράδειγμα οι σχετικοί με την εορτή των Αζύμων, όπου ο πατέρας έπρεπε να διδάξει και να μεταδώσει στον υιό του. Αναφέρει το κείμενο ότι διέταξε ο θεός: «*και κατ εκείνην την ημέρα θέλεις αναγγείλει στον προς τον υιόν σου…και τούτο θέλει είσθαι εις σε δια σημείον επι της χειρός σου, και δια ενθύμισιν μεταξύ των οφθαλμών σου*». (Εξ.13,8. Δευτ.4,10. Ιησ. Ν. 4,6. Ψλ.78,5).

Οι Ραβίνοι προέτρεπαν στην απόκτηση γνώσεων των παιδιών ιδιαιτέρως και έλεγαν: «…καλύτερα να καταστρέφεται ένα ιερό παρά ένα σχολείο». Σχολεία βέβαια υπήρχαν και οι γονείς προέτρεπαν τα παιδιά, τα αγόρια να πηγαίνουν σε αυτά. Υπήρχε αυτό που ονομάζουμε σήμερα δημοτικό, αλλά και οι μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης.

Πως γινόταν η διδασκαλία; Και για το θέμα αυτό υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τα παιδιά κάθονταν κατά γης, γύρω από τον δάσκαλο. Προσπαθούσαν να ξαναλένε όλα μαζί, από μνήμης, λέξη προς λέξη, τίς φράσεις του δασκάλου. Για να απομνημονεύουν ευκολότερα τα απαγγελλόμενα χρησιμοποιούσαν την μέθοδο της επανάληψης, των παραλληλισμών, όπως και τις συνηχήσεις. Επίσης, κάποια λογοπαίγνια για να εξοικειώνονται με τις έννοιες. Βασικό «αναγνωστικό» τους ήταν η Τορά, ο Νόμος. Όσα ο Νόμος όριζε τα μάθαιναν, τα αφομοίωναν, τα βίωναν σταδιακά προϊόντος του χρόνου. Έλεγαν μια σχετική έκφραση: «*περνούν στο αίμα και βγαίνουν από τα χείλη*». Η Τορά δεν αποτελούσε γι’ αυτούς μια στείρα γνώση, αλλά την έκαναν ελκυστική.

Στην ηλικία των 13 ετών ήξεραν την Βίβλο απέξω. Ο Φλάβιος Ιώσηπος (37 – 100 μ.Χ.) ένας λόγιος, Εβραίος ιστορικός ο οποίος γεννήθηκε στην Ιερουσαλήμ και ήταν ο πρώτος που έγραψε την ιστορία των Ιουδαίων, υπερηφανευόταν ότι στα 14 έτη του ήξερε όλη την Βίβλο, όπως επίσης και ο Απόστολος των Εθνών Παύλος, έλεγε στον μαθητή του και συνεργάτη του Τιμόθεο, ότι από την παιδική του ηλικία γνώριζε την Γραφή (Προς Τιμ. Β΄ 3,15).

Οι θρησκευτικές σπουδές, για όποιον ήθελε να ειδικευθεί σε αυτές, συνεχίζονταν στην Ιερουσαλήμ, στα «μπεθ χα μιντράς», σχολές δηλαδή από τις οποίες αποφοιτούσαν οι διδάσκαλοι του Νόμου. Πέρα όμως των διδασκάλων, όλοι οι νέοι στα 14 έτη τους ήταν καλοί γνώστες των Γραφών. Η συμμετοχή τους στον ναό

ήταν επιβεβλημένη. Οι νέοι διάβαζα στον ναό και οι νομοδιδάσκαλοι εξηγούσαν στην συνέχεια. Ο Ιησούς έκανε την διαφορά και δεν διάβασε μόνο, όταν τον είχα χάσει ο Ιωσήφ και η Μαρία, αλλά ερμήνευσε μοναδικά τον Νόμο. Αναφέρει το κείμενο: « *Όλοι όσοι τον άκουσαν έμεναν κατάπληκτοι για την νοημοσύνη και τις απαντήσεις του*» (Λκ.2,47). Πράγματι, δεν είχε μόνο την συνηθισμένη γνώση των συνομήλικων του. Απάντησε στην απορία του Ιωσήφ και της Παναγίας για το πού βρισκόταν: «*Γιατί με αναζητούσατε; Δεν ξέρατε ότι πρέπει να βρίσκομαι στο σπίτι του Πατέρα μου;*» (Λκ. 2,49). Τους δηλώνει με τον τρόπο αυτό την σχέση του με τον Θεό Πατέρα, όμως δεν ήταν η στιγμή για την δημόσια δράση του, η οποία θα γίνει φανερή σε μεγαλύτερη ηλικία.